

Privatiseringer under VK- og SR-regeringen

I OECD-landene er der siden 1980 blevet gennemført privatiseringer af en lang række statslige virksomheder. Erfaringsmæssigt medfører privatiseringer større effektivitet og overskud i de berørte virksomheder, ligesom undersøgelser har fundet, at privatiseringer og øvrige produktmarkedsliberaliseringer øger produktiviteten i hele økonomien. Der er også gennemført privatiseringer i Danmark, hvor der i 1990'erne under Nyrup-regeringen blev solgt 12 statslige virksomheder til en værdi af 37,3 mia. kr. Under VK-regeringen er der gennemført 6 privatiseringer til en værdi af 2,1 mia. kr. VK-regeringen har planer om yderligere privatiseringer, herunder af DONG, DSB og Scandlines. Herudover kunne VK-regeringen sælge sine aktier i Københavns Lufthavne og i luftfartselskabet SAS. Endelig er der et stort potentiale i salg af kommunale virksomheder. CEPOS anbefaler specifikt salg af 161 kommunale selskaber, herunder KMD, lufthavne og forsyningsselskaber. Det estimerede provenu udgør 26,6 mia. kr.

Op gennem 1980'erne og 1990'erne blev der gennemført en lang række privatiseringer i OECD-landene. Indtil 1980 var det en udbredt opfattelse, at bl.a. forsyningsvirksomheder, tog og fly skulle ejes og drives af det offentlige. Efter privatiseringsbølgen er en lang række af de tidligere offentligt ejede virksomheder privatiseret, og synet på hvilke typer virksomheder, der kan drives i privat regi, er også ændret grundlæggende.

Motivationen for privatiseringerne i OECD-landene har bl.a. været følgende:

1. At øge effektiviteten i de (tidligere) offentlige virksomheder.
2. At øge konkurrencen i sektorer, hvor offentligt ejede virksomheder dominerer. F.eks. ved at et offentligt monopol erstattes af flere private udbydere af en ydelse. Eller ved at der i netværksindustrier åbnes op for deltagelse af private virksomheder.
3. Fiskalt sigte. For en række OECD-lande har det været et formål at reducere underskuddet på de offentlige finanser ved at sælge statslige aktiver.

En lang række undersøgelser konkluderer, at profitabiliteten og effektiviteten øges, når selskaber privatiseres, se f.eks. OECD (2003). Herudover er der undersøgelser, der peger på positiv sammenhæng mellem privatiseringer og generel produktivitet i økonomien. Det kan forklares ud fra hypotesen om, at et privat ejerskab af en virksomhed medfører en mere effektiv drift, og at privatisering af offentligt ejede virksomheder sammen med øvrig deregulering øger konkurrencen, iværksætteriet og innovationen. Christoffersen, Paldam & Würtz (2007) sammenfatter en række internationale undersøgelser af forskelle i effektivitet mellem privat opgavevaretagelse og offentlig opgavevaretagelse. Konklusionen er, at omkostningerne ved at det offentlige køber ydelsen på et privat konkurrencemarked er ca. 30% lavere end de omkostninger, som det offentlige afholder, når de selv producerer ydelsen. Samlet set peger de internationale erfaringer på positive økonomiske effekter af privatiseringer, se Nicoletti & Scarpetta (2003) samt CEPOS-notat "Stort privatiseringspotentiale i kommunerne: 161 kommunale selskaber til en værdi af 26,6 mia. kr.", der bl.a. gennemgår en række undersøgelser af effekten af privatiseringer.

Privatiseringer under VK- og SR-regeringen

Danmark har som øvrige OECD-lande privatiseret en række statslige selskaber. Således blev der op gennem 1990'erne under Nyrup-regeringerne gennemført en række privatiseringer (i alt 12 selskaber blev privatiseret – nogle over flere etaper) med et samlet salgsprovenu 37,3 mia. kr. til følge. Under VK-regeringen er der solgt 6 selskaber med et provenu på 2,1 mia. kr. til følge, jf. tabel 1.

Tabel 1. Oversigt over privatiseringer siden 1993

Selskab	År	Ejerandel før/efter i pct.	Brutto- provenu i mio.kr.
<u>Under Nyrup-regeringen</u>			
GiroBank A/S	1993	100/49	721
Tele Danmark A/S	1993	94/90	82
Københavns Lufthavne A/S	1994	100/75	696
Tele Danmark A/S	1994	90/52	886
EKR Kreditforsikring A/S	1995	100/75	72
Københavns Lufthavne A/S	1996	75/51	1.089
GiroBank A/S	1996	49/0	735
Datacentralen	1996	100/25	338
DEMKO	1996	100/0	28
Danfragt A/S	1996	33/0	0
UNI-C's internetaktiviteter	1997	-	37
EKR Kreditforsikring A/S	1997	-	274
A/S Dyrehavsbakken	1997	50/0	0
Tele Danmark A/S	1998	52/0	31.140
Skand. Reisebüro GmbH	1998	100/0	6
Datacentralen A/S	1999	25/0	122
Københavns Lufthavne A/S	2000	51/34	969
Combus A/S	2001	100/0	0
Banestyrelsens Rådgivningsdivision	2001	100/0	70
I alt			37.265
<u>Under VK-regeringen</u>			
Orange	2004	33/0	107
Statens Bilinspektion	2005	100/0	480
Bella Center	2005	15/0	103
Post Danmark	2005	100/75	1.443
ETA Danmark	2005	100/0	7
Danske Telecom	2005	22/0	Fortroligt
I alt			2.140

Kilde: Finansministeriet

VK-regeringen arbejder på at privatisere en række statslige selskaber, herunder TV2, DONG, Banedanmark Enterprise og Scandlines, se bilag 1.

Ud over disse selskaber har regeringen ejerskab i en lang række andre virksomheder, fx SAS og Københavns Lufthavne.

I relation hertil skal det nævnes, at den svenske regering har ytret planer om at sælge sin aktieandel i SAS, jf. notatet "Den svenske regerings plan for privatisering af statslige selskaber". Regeringen bør lade sig inspirere heraf, da der ikke synes at være gode argumenter for statsligt ejerskab i et flyselskab. Vedrørende Københavns Lufthavne har VK-regeringen i 2006 afvist at sælge sin aktieandel. Denne beslutning bør genovervejes, da de samfundsmæssige forpligtelser, der kan påhvile Københavns Lufthavn, kan håndteres gennem konkurrencelovgivning og øvrig rammelovgivning. For en liste over statslige aktiebesiddelser henvises til bilag 2.

Stort potentiale i privatisering af kommunale virksomheder

Som det fremgår af notatet " Stort privatiseringspotentiale i kommunerne: 161 kommunale selskaber til en værdi af 26,6 mia. kr." er der en lang række andre offentlige selskaber, som ejes af den kommunale sektor. CAPACENT A/S har for CEPOS undersøgt privatiseringspotentialet i den kommunale sektor. Resultatet af undersøgelsen er, at de fleste kommunale virksomheder er skjult i den kommunale organisation. Kun en mindre del af de kommunale virksomheder er "synlige", nemlig den del, der er privatretligt organiseret (fx som aktieselskaber). Disse selskaber er indberettet til Erhvervs- og selskabsstyrelsen. I rapporten "Privatiseringspotentialet i kommunerne" identificeres 161 kommunale selskaber, der vurderes som privatiseringsegnete, såfremt konkurrenceregler og anden rammeloavgivning tilpasses. Det estimerede salgsprovenu udgør 26,6 mia. kr. Det skal understreges, at de 161 selskaber udgør en lille del af de kommunale virksomheder. CEPOS opfordrer derfor regeringen til at starte en privatiseringsproces i kommunerne, og i den forbindelse bør regeringen udarbejde en central opgørelse over kommunale virksomheder for derigennem at få et overblik over det samlede privatiseringspotentiale. For en uddybning af den foreslåede privatiseringsproces, se notat "Stort privatiseringspotentiale i kommunerne: 161 kommunale selskaber til en værdi af 26,6 mia. kr."

Bilag 1

Planlagte privatiseringer

Scandlines
 Banedanmark Enterprise
 DONG
 Post Danmark (anden etape)
 TV2 (afhænger af EU)
 DSB

Bilag 2

Statens aktieposter pr. 31. december 2005

Selskab	Ressortministerium	Ejerandel
Statslige aktieselskaber		
Aktieselskabet Stekua i likvidation	Finans	100 pct.
Bornholmstrafikken A/S	Transport- og Energi	100 pct.
Dansk Jagtforsikring A/S	Miljø	51 pct.
Danske Spil A/S	Finans	80 pct.
Det Danske Klasselotteri A/S	Finans	100 pct.
DONG Energy A/S	Finans	100 pct.
Københavns Havn A/S	Transport- og Energi	100 pct.
Post Danmark A/S	Transport- og Energi	75 pct.
Statens Ejendomssalg A/S	Finans	100 pct.
Statens og Kommunernes Indkøbs Service A/S	Finans	55 pct.
Sund & Bælt Holding A/S	Transport- og Energi	100 pct.
TV 2/DANMARK A/S	Kultur	100 pct.
Selvstændige offentlige virksomheder		
DSB	Transport- og Energi	100 pct.
Energinet.dk	Transport- og Energi	100 pct.
Øvrige selskaber med statslig ejerandel		
Air Greenland A/S	Finans	25 pct.
Dansk Bibliotekscenter A/S	Kultur	29 pct.
Entry Point North AB	Transport- og Energi	33 pct.
Københavns Lufthavne A/S*	Finans	39 pct.
NORDUnet A/S	Videnskab	22 pct.
SAS AB*	Finans	14 pct.
Scandlines AG	Transport- og Energi	50 pct.
Ørestadsselskabet I/S	Transport- og Energi	45 pct.

*Børsnoterede selskaber

Kilde: Statens selskaber, Finansministeriet, juni 2006.

Litteratur

Christoffersen, Henrik & Martin Paldam (2004). *Privatization in Denmark 1980-2002*. Paper prepared for CESifo Conference on Privatisation Experiences in the EU, November 2003, München. Trykt i: Köthenburger, Marko, Hans-Werner Sinn & John Whalley (eds.) (2006). *Privatization Experiences in the European Union*. CESifo Seminar Series, MIT Press.

Christoffersen, Henrik, Martin Paldam & Allan H. Würtz (2007). Public versus private production and economies of scale. *Public Choice*, Vol. 130, pp. 311–328.

Finansministeriet et al. (2004). *Staten som aktionær*. Finansministeriet, Trafikministeriet & Økonomi- og Erhvervsministeriet, januar 2004.

Jørgensen, Martin (2005). Boosting Growth Through Greater Competition in Denmark. *OECD Economics Department Working Papers*, No. 431, OECD Publishing.

Nicoletti, G. & S. Scarpetta (2003). Regulation, Productivity and Growth: OECD Evidence. *OECD Economics Department Working Papers*, No. 347, OECD Publishing.

Nicoletti, G. & S. Scarpetta (2005). Regulation and Economic Performance: Product Market Reforms and Productivity in the OECD. *OECD Economics Department Working Papers*, No. 460, OECD Publishing.

OECD (2003). *Privatising State-Owned Enterprises: An Overview of Policies and Practices in OECD Countries*. OECD Publishing.

Paldam, Martin (2007). *Kommentar til CAPACENTS Rapport til CEPOS*, www.cepos.dk.